

Vero-osasto

Yhteenveto lausunnoista hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriön vero-osasto lähetti 25.3.2022 lausunnolle hallituksen esitysluonnoksen laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta. Lausuntoa pyydettiin 12 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausuntonsa ovat 13.5.2022 mennessä antaneet: oikeusministeriö, Verohallinto, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry, Finnwatch ry, Keskuskauppakamari ry, Medialiitto ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Journalistiliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, STTK ry, Tutkivan journalismin yhdistys ry ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Lausuntopyyntö liitteineen ja lausunnot ovat nähtävissä osoitteessa:

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM026:00/2021> .

Esitysluonnoksen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että tuloverotuksessa ja kiinteistöverotuksessa myös verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset verotukseen tulisivat julkisiksi. Muuttuneet verotustiedot olisivat julkisia samassa laajuudessa kuin säännönmukaisen verotuksen tiedot nykyään lukuun ottamatta ennakoiden yhteismäärää koskevaa tietoa, joka poistettaisiin kokonaan tuloverotuksen julkisista tiedoista. Muuttuneet tiedot tulisivat julkisiksi pääsääntöisesti verotuksen muuttamista koskevan päätöksen tekemistä seuraava.

Lausuntopalaute

Oikeusministeriö katsoo, että koska verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskeva laki poikkeaa julkisuuslain säättämisen aikaisesta lähtökohdasta siitä, että salassapitoperusteet keskitetään julkisuuslakiin ja muutoinkin sisältää julkisuuslaista poikkeavan logiikan, voi lakien välisen suhteen hahmottaminen olla vaikeaa. Nykyisellään erityisesti lain 2 §:ään, jota luonnoksessa esitetään kumottavaksi, liittyvät perustelut selventävät ko. lakien suhdetta seikkaperäisemmin. Ministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa olisi hyvä arvioida, tulisiko esimerkiksi 3 §:ää täydentää selkeämmillä viittauksilla siihen, miltä osin julkisuuslakia sovelletaan verotietolakia täydentävästi.

Oikeusministeriö pitää perusteltuna johdonmukaistaa verotustietojen julkisuutta ja julkisten verotietojen oikeellisuutta säätämällä verotuksen muutetut tiedot julkisiksi. Esitysluonnokseen sisältyy lisäksi ehdotus tuloverotuksen julkisten tietojen luettelon tietosisällön supistamisesta siten, että ennakoiden määrää koskeva tieto ei enää jatkossa olisi julkinen. Ministeriö katsoo, että koska kyse on nykytilaan nähden julkisuuden supistamisesta ja perustuslain 12 §:n 2 momentin näkökulmasta poikkeuksen säätämisestä julkisuusperiaatteeseen, tulisi säätämisyjärjestysperusteluissa arvioida julkisuuden rajoittamisen välttämättömyyttä.

Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotus on myös merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän sekä henkilötietojen suojan kannalta, ja että esitysluonnos on valmisteltu henkilötietojen suojan näkökulmasta selkeästi. Ministeriö katsoo, että ehdotettua sääntelyä on arvioitu asianmukaisesti suhteessa kansallisen liikkumavaran mahdollistavaan säännökseen, tietosuoja-asetuksen 86 artiklaan, eikä sillä ole asiasta huomautettavaa.

Käsittelyn oikeusperusteeksi on tunnistettu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Käsittelyn perustuessa edellä mainittuun kohtaan oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa on käsiteltävä 86 artiklassa säädetyn erityisen liikkumavaran lisäksi myös 6 artiklan 2 ja 3 kohtien mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa suhteessa ehdotettuun sääntelyyn. Oikeusministeriö katsoo, että esitystä tulee jatkovalmistelussa näiltä osin täydentää.

Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että ehdotettujen erityissäännösten on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja niiden on oltava oikeasuhteisia sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Ministeriö katsoo, että esitystä tulee jatkovalmistelussa tältä osin täydentää arvioimalla ehdotettujen säännösten yleisen edun mukaista tavoitetta ja oikeasuhteisuutta suhteessa ehdotettujen säännösten päämäärään nähden.

Lopuksi oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, että henkilötietojen suojan kannalta tämä tarkoittaisi, että julkiset verotustiedot olisivat aikaisempaa täsmällisemmät ja tarvittaessa päivitettyjä ja siten vastaisivat tästä näkökulmasta aikaisempaa paremmin tietosuoja-asetuksessa omaksuttua tietojen täsmällisyyden periaatetta.

Verohallinto kannattaa hallituksen esitystä. ja toteaa, että ehdotuksen mukaisella menettelyllä voidaan osaltaan ehkäistä tilanteita, joissa tarkoituksellisesti halutaan vääriä tietoja näkyville.

Lausunnossaan Verohallinto toteaa, että muutosverotusta koskevien tietojen julkisuus on merkittävä muutos tuloverotuksen julkisten tietojen palveluissa ja oletettavaa on, että muutoksen käyttöönnotossa tarvitaan tehostetusti

oikeudellista, verotuksellista sekä tietoteknistä asiantuntijaosaamista useamman viikon ajan. Heinäkuu on yleinen loma-aika ja uusien toimintojen käyttöönotto voi olla hankalaa ja muodostaa riskin siitä, että käyttöönottoon ei ole riittäviä resursseja. Lisäksi tietoja käyttävät asiakkaat kuten toimittajat ovat todennäköisesti kesälomalla heinäkuussa. Verohallinto ehdottaakin, että lain ehdotettu voimaantulo siirrettäisiin vuoden 2024 heinäkuusta vuoden 2024 marraskuun alkuun tai vaihtoehtoisesti vuoden 2024 syyskuun alkuun, jos verovuoden 2022 päättymisen jälkeen tapahtuneet muutokset on tarpeen julkistaa ennen verovuoden 2023 tietojen julkiseksi tuloa.

Elinkeinoelämän keskusliitto ry kannattaa pääosin luonnoksessa esitettyä verotustietojen julkisuuden laajentamista siten, että myös säännönmukaisen verotuksen päättymisen jälkeen tapahtuneet muutokset verotustiedoissa tulisivat julkisiksi.

Keskusliitto kuitenkin katsoo, että esitysluonnos ei tehokkaimmalla ja oikeasuhtaisimmalla tavalla edistä näitä tavoitteita siltä osin kuin se johtaisi Verohallinnon verotusesitysten julkisuuteen asian käsittelyn ollessa kesken verotuksen oikaisulautakunnassa tai tuomioistuimessa, silloinkin kun asiassa ei epäillä rikollista menettelyä. Elinkeinoelämän keskusliitto toteaa lausunnossaan, ettei Verohallinto tietävästi kovinkaan aukottomasti tai automatisoidusti seuraa kunkin verotuspäätöksen lainvoimaiseksi tulemistä tai mahdollista kumoutumista myöhemmin oikaisulautakunta- tai tuomioistuin käsittelyssä. Se toteaa, että tämä puute voi teknisesti vaikeuttaa muutettujen verotustietojen julkisuuden rajaamista lainvoimaisiin päätöksiin.

Kyseessä on Elinkeinoelämän keskusliiton käsityksen mukaan kuitenkin selvä epäkohta, joka tulisi joka tapauksessa muutoinkin korjata ja pitää tärkeänä, että Verohallinto tarkoin seuraisi päätöstensä jäämistä lainvoimaiseksi ja toisaalta mahdollista muuttumista tai kumoutumista valitusasteissa, ja tällainen ajantasainen seuranta myös käytännössä mahdollistaisi muuttuneiden verotustietojen julkisuuden rajaamisen lainvoimaisiin päätöksiin. Elinkeinoelämän keskusliitto katsoo, että valtiovarainministeriön tulisi pyytää Finanssivalvonnalta lausunto siitä, miten ehdotettu laajennettu verotustietojen julkisuus on parhaiten yhteensovitettavissa sisäpiirisääntelyn kanssa.

Keskusliiton mielestä verotustietojen julkiseksi tulemisen ajankohtaa ei ole perusteltua jättää esityksessä ehdotetulla tavalla avoimeksi, vaan julkistamisajankohta tulisi määritellä yksiselitteisesti.

Finnwatch ry:n mukaan kyseessä on tärkeä ja kannatettava uudistus, joka parantaa julkisten verotietojen laatua ja oikeellisuutta. Tietojen laadun ja oikeellisuuden kannalta julkisuuden laajennus olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista ulottaa muutosverotietojen ohella verovapaisiin tuloihin, joiden puuttuminen julkisista verotiedoista heikentää tietojen informatiivisuutta merkittävästi.

Keskuskauppakamari ry pitää ongelmallisena, että esitysluonnoksen mukainen kysymys verotukseen tehtyjen muutosten julkisuudesta on hallitusohjelmassa ja lainvalmistelussa kytketty yhteen harmaan talouden torjunnan kanssa. Tämä on omiaan luomaan virheellistä julkista mielikuvaa siitä, että verotuksen oikaisuihin olisi pääsääntöisesti kysymys verorikoksiin puuttumisesta.

Keskuskauppakamari arvioi, että muutoksella tuskin olisi käytännössä mainittavaa vaikutusta aggressiivista verosuunnittelua harjoittavien toimijoiden toimintaan ja se näkee riskin siitä, että esitysluonnokseen liitetty harmaaseen talouteen ja veronkiertoon liittyvä leima kohdistuisi julkisuudessa tosiasiaa sellaisiin toimijoihin, jotka ovat pyrkineet hoitamaan verovelvoitteensa oikein, mutta joiden verotusta oikaistaan myöhemmin esimerkiksi ilmoitusvirheiden, yksittäisen verovirkailijan eriävän tulkintanäkemyksen taikka eri valtioiden veroviranomaisten eriävien näkemysten johdosta.

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotusta ennakoiden määrää koskevan tiedon poistamisesta tuloverotuksen julkisista tiedoista.

Medialiitto ry katsoo, että ehdotus merkitsee parannusta nykytilaan, koska se laajentaa julkisuutta alkuperäisestä verotusmenettelystä tehtyihin muutoksiin ja korjauksiin. Tietojen julkisuus ehkäisee korruptiota, kaventaa harmaan talouden toimintamahdollisuuksia ja edistää sananvapauden käyttöä. Medialiitto katsoo, että julkisuuden laajentaminen on perusteltua Verohallinnon verotusesitysten osalta myös silloin, kun asiassa on olemassa muutoksenhakumahdollisuus tai esitykseen on jo haettu muutosta. Sikäli kun verotarkastuksen perusteella maksuun laitetuista veroista merkittävä osa osoittautuu muutoksenhaun myötä perusteettomiksi, tietojen julkisuus on omiaan edistämään itse verotusmenettelyprosessin kehittämistä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n mukaan esitysluonnoksen harmaan talouden ehkäisemiseen liittyvät näkökulmat ovat ensisijaisesti ennaltaehkäiseviä. Harmaan talouden torjunta tulee nähdä kokonaisuutena ja esitetyn sääntelyn voidaan katsoa tukevan omalta osaltaan esimerkiksi veropetoksiin liittyvää rikosoikeudellista sääntelyä.

SAK katsoo, että esitettyä mallia voidaan pitää perusteltuna prosessuaalisesta näkökulmasta. Jos tietojen julkaisemiselle asetettaisiin esimerkiksi edellytys päätöksen lainvoimaisuudesta, muutoksenhakutietojen julkaiseminen saattaisi venyä merkittävästikin. Muutoksenhakupäätösten julkaiseminen esitetyllä tavalla mahdollistaa yhteiskunnallisen keskustelun muutoksenhaun perusteista ja tämän lisäksi julkisuus asettaa perustellun paineen myös veronsaajalle sen suhteen, että muutoksenhakupäätökset ovat mahdollisimman oikeellisia ja perusteltuja.

SAK:n näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä tulisi käsitellä julkisten verotietojen ulkopuolelle jääviä kokonaisuuksia, kuten perinnöt, holding-yhtiöihin kertyvät tulot, oman asunnon luovutusvoitot ja verovapaat tulot. Lisäys

mahdollistaisi verotietojen julkisuuteen liittyvän tulevan kehitystyön kattavamman arvioinnin, ja nykyinen esitysluonnos hyötyisi laajemman arvioinnin sisällyttämisestä tekstiin. Lisäksi tämä täydentäisi esitysluonnoksessa esille tuotuja verotietojen oikeellisuuden kriteerejä koskevia näkökohtia.

SAK katsoo, että hallituksen esitys on oikeansuuntainen ja tarkoituksenmukainen kokonaisuus. Verotietojen julkisuus on tärkeä yhteiskunnallinen periaate, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista murtaa, vaan päinvastoin kehittää.

Suomen Journalistiliitto ry kannattaa esityksen tavoitteita. Verotustietojen yleisöjulkisuus on olennainen tekijä korruptionvastaisessa työssä. Se vahvistaa myös veronkannon legitimeettiä kansalaisten keskuudessa. Liitto katsoo, että esityksen tavoitteiden toteutumisen olennaisena edellytyksenä on, että esityksessä mainittu uusi tietojärjestelmä mahdollistaa ajantasaisten ja oikeiden verotustietojen luovutukset maksutta journalistisiin tarkoituksiin. Tiedon on oltava saatavissa myös laajoina tietomassoina niin, että tiedonkäsittely on sujuvaa, ja että hakuja ja poimintoja voi tehdä erilaisin hakuperustein.

Suomen Yrittäjät ry suhtautuu varauksella ehdotettuihin muutoksiin, sillä SY:n näkemyksen mukaan on kyseenalaista, että ehdotetuilla muutoksilla saataisiin aikaan sellainen oikeustila, jossa esityksen tavoitteet toteutuisivat nykyistä paremmin. Jos verotietojen oikeellisuuden kriteerinä pidetään sitä, että julkisten verotietojen tulee kertoa verovelvollisen verotuksen lopputulos verovelvollisella verovuonna tosiasiaissa olleiden tulojen, vähennysten ja muiden veroperusteiden mukaan oikein laskettuna, mikä esitysluonnoksessa on asetettu lähtökohdaksi, ei muutoksenhakuprosessin välivaiheiden tietojen ennenaikaista julkistamista voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Suomen Yrittäjät suhtautuu varauksella siihen, että esitysluonnoksessa kuvattu pelotevaikutus olisi harmaan talouden torjumista aidosti edistävä keino. Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan muutoksenhaun välivaiheiden virheellisistä tiedoista rehellisesti toimiville verovelvollisille aiheutuvan aiheettoman julkisen mainehaitan riski on suuri, kun samalla jää täysin epävarmaksi, saavutetaanko esityksellä lainkaan harmaata taloutta torjuvaa vaikutusta. Ehdotetulla muutoksella tavoiteltu pelotevaikutus ei ole linjassa esityksellä tavoitellun verovelvollisten paremman oikeusturvan kanssa. Suomen Yrittäjät vaatii esitystä muutettavaksi siten, että verotuksen päättymisen jälkeen muuttuneet verotustiedot tulevat julkisiksi vasta sen jälkeen, kun verotusta koskeva päätös on lopullinen eli siihen ei voida enää hakea muutosta.

Kun tavoitteena on mahdollisimman oikeat ja täsmälliset julkiset verotustiedot, on Suomen Yrittäjät ry:n mukaan täysin tarpeetonta säilyttää julkisena sellaisia tietoja, joihin on myöhemmällä päätöksellä tehty muutoksia. Suomen Yrittäjät esittää ehdotusta muutettavaksi siten, että julkisista verotustiedoista poistetaan tiedot, jotka ovat lopullisen verotusta koskevan päätöksen myötä muuttuneet. Lopuksi Suomen Yrittäjät esittää, että jatkovalmistelussa esityksen perusteluja

erityisesti verovelvollisen oikeusturvan parantamisen ja pelotevaikutuksen toimintamekanismin osalta täsmennetään.

STTK ry kannattaa hallituksen esitystä verotuksen oikaisun jälkeisten tietojen julkaisemisesta.

Tutkivan journalismin yhdistys ry kannattaa esityksen tavoitteita. Yhdistyksen mukaan esityksen tavoitteiden toteutumisen olennaisena edellytyksenä on, että esityksessä mainittu uusi tietojärjestelmä mahdollistaa ajantasaisten ja oikeiden verotustietojen luovutukset maksutta journalistisiin tarkoituksiin. Tiedon on oltava saatavissa myös laajoina tietomassoina niin, että tiedonkäsittely on sujuvaa, ja että hakuja ja poimintoja voi tehdä erilaisin hakuperustein.

Veronmaksajain Keskusliitto ry katsoo, että esityksessä kaavailtu laaja verotietojen julkisuus ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa ei Veronmaksajain Keskusliiton näkemyksen mukaan paranna tilannetta nykyisestä. Päinvastoin, uusi julkinen tieto verotuksessa tehdyistä muutoksista johtaisi uudenlaisten virheellisten tietojen julkaisemiseen. Veronmaksajain Keskusliitto esittää ehdotusta muutettavan niin, että verotuksen päättymisen jälkeen muuttuneet verotustiedot olisivat julkisia vasta kun valitusaika on umpeutunut eli päätösten saatua lainvoiman.

Veronmaksajain Keskusliiton käsityksen mukaan on vähintäänkin kyseenalaista, parantaako esitetty muutos tässä muodossa verovelvollisten henkilötietojen suojaa, kun julkisista verotiedoista voi päätellä esimerkiksi vireillä olleen veroriidan ja sen taloudellisen merkityksen verovelvolliselle sen lisäksi, että välivaiheen päätösten julkiset tiedot voivat myöhemmin osoittautua virheellisiksi. Veronmaksajain Keskusliitto esittää, että julkisista verotiedoista poistettaisiin tiedot niistä verotuspäätöksistä, joihin myöhemmällä päätöksellä on tehty muutoksia.

Veronmaksajain Keskusliitto huomauttaa, että julkiseksi tulon ajankohtaa ei tulisi määritellä nykyistä sääntelyä väljemmin vaan ennemmin pyrkiä täsmällisempään ilmaisuun. Julkiseksi tulon ajankohta ei voi olla riippuvainen viranomaisen harkinnasta. Veronmaksajain Keskusliitto esittääkin, että muutosverotustietojen julkiseksi tulon ajankohdasta säädetään täsmällisemmin, määrittelemällä niiden tulevan julkiseksi esimerkiksi Verohallinnon päätöksen lainvoimaiseksi tulemista seuraavan kuukauden viimeisenä päivänä.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä **Tietosuoja-valtuutetun toimisto** ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa esitysluonnoksen johdosta.